

X. ARCHEOLOGINIŲ PAMINKLŲ ŽVALGYMAS

83 pav. Archeologinių paminklų žvalgymas.
Fig. 83. Survey of archaeological monuments.

DUJOTIEKIO TRASOS PABRADĖ–VISAGINAS ŽVALGYMAI

Zenonas BAUBONIS, Džiugas BRAZAITIS, Vida KLIAUGAITĖ, Gintautas ZABIELA

2003 m. gruodžio mėnesį sudėtingomis meteorologinėmis sąlygomis KPIP žvalgė projektuojamo dujotiekio Pabradė–Visaginas (Švenčionių ir Ignalinos r.) trasą. Žvalgymų tikslas buvo surinkti visus įmanomus duomenis apie archeologijos bei kitokias kultūros vertybes, esančias maždaug 100 m pločio projektuojamame dujotiekio trasos ruože. Kadangi žvalgymai buvo vykdomi dujotiekio trasos projektavimo ir suprojektuotos trasos vietos derinimo metu, kai kurios trasos vietos žvalgytos kelis kartus, nes vis keitėsi jos vieta. Pagal kartografinę medžiagą išilgai nueitas ir nuvažiuotas (archeologiškai neperspektyviose vietose, naudojant visureigį) visas suprojektuotos trasos ruožas (išskyrus nepereinamus raištus ir pelkynus) vizualiai, pagal iš šaltinių, literatūros bei žmonių pasakojimų turimus duomenis, naudojant metalo detektorių bei kasant šurfus (iš viso ištirta 60 šurfų), ieškant archeologijos vertybių. Jas užfiksavus papildomais šurfais (tokių buvo iškasta 37) buvo nustatinėjamos archeologijos vertybės teritorijos.

96 km ilgio dujotiekio Pabradė–Visaginas trasa ir 6 km ilgio jos koreguotos atkarpos, išėjusios už 100 m pločio anksčiau suprojektuoto dujotiekio juostos Švenčionių ir Ignalinos rajonuose, tiesta laukais ir miškais (Pabradės miške – kvartalinėmis linijomis), statmenai kertant upes ir upelius bei kelius kalvotame reljefe, apeinant statesnes kalvas, gyvenamąsias vietas, įvairius gamtos objektus ir žinomas kultūros vertybes.

Visas žvalgytas kultūros vertybių požymius turinčias vietas galima suskirstyti į 9 dalis. Tai žinomi archeologijos paminklai (13); naujai rasti archeologijos paminklai (5); vietos, turinčios archeologijos vertybių požymių (15); literatūroje minimos nerastos ar nebuvusios archeologijos vertybės (6); sakralinės-mitologinės vertybės (1); XIX–XX a. kaimo kapinės (13); XIX–XX a. objektai (2); išskirtinės nearcheologinės vietovės (4); nearcheologiniai objektai (5). 41 gyvenamosios vietovės teritorijoje žvalgyti 64 visų rūšių objektai.

Žinomi archeologijos paminklai. Švenčionių rajone žvalgyti Katelninkų XV–XVII a. senkapis, Baliulių pilkapynas ir piliakalnis, Bogutiškės piliakalnis, Miežionių pilkapynas, Rusališkės piliakalnis, Papiškės pilkapynas, Rakštelių piliakalnis. Ignalinos rajone žvalgyti Mažulonių, Strakšiškės, Čeberakų piliakalniai bei Janionių pilkapynas.

Daugiau duomenų surinkta apie iki šiol menkai žinomą *Ragaučinos* piliakalnį (Švenčionių r., Švenčionių sen.). Jo liekanos (N55°09'21.1"; E26°06'17.0") yra į PV nuo plento Švenčionys–Švenčionėliai. Išliko į pelkę įsiterpusi apie 130 m ilgio 15 m pločio, iki 5 m aukščio kalvelė, pailga Š–P kryptimi. Tai tik piliakalnio PV dalis – Š–P kryptimi – pailga, 38x13 m dydžio viršumi, 0,5 m aukštesniu Š galu, 4 m aukščio dirvunuojanti kalvelė ir ŠR kraštas – prie plento esanti 4 m aukščio apardyta atskira ožnugario dalis, kur dabar stovi aukštos įtampos elektros stulpas. Kita,

vietos gyventojų teigimu, buvo nukasta žvyriui, o paskui dar sulyginata melioracijos. Pasakojama, kad piliakalnis esąs kareivių kepurėmis „vainoj“ supiltas, buvęs didelis, plokščiu viršumi, šalia jo tekėjo Darymo upelelis. Kasant iš piliakalnio žvyrą buvo randama žmonių kaulų.

Naujai atrasti archeologijos paminklai.

Balevičių akmens amžiaus (mezolito) gyvenvietė (Švenčionių r., Pabradės sen.) yra 3–4 m aukščio, apie 100x20 m dydžio, kiek įdubusiu viršumi atskiroje pušimis apaugusioje kalvoje, pailgoje ŠV–PR kryptimi, iš ŠR ir PV pusių supama pelkių. Kalvos PR krašte, siauriausioje vietoje, tarp pelkių iškastas tiesus 2 m gylio, 9 m pločio viršuje, V formos pjūvyje griovys, matyt, R pelkės vandenims nuleisti. Jos kultūrinį sluoksnį sudaro iki 30 cm storio smėlio sluoksnis su titnaginiais dirbiniais (šurfe rastos 8 nuoskalos).

Papiškės neįtvirtinta gyvenvietė (Švenčionių r., Švenčionių sen.) yra Šventės upelio kairiajame krante, dviejų bevardžių jos intakų suformuotoje kalvoje, 0,6 km į R nuo Papiškių pilkapyno. Ji apima visą PV–ŠR kryptimi pailgą, 2–3 m aukščio, 76x44 m dydžio dirvonojuančią ir palengva pušelėmis apaugančią kalvelę. Gyvenvietėje iškastame šurfe aptiktas 90 cm storio kultūrinis sluoksnis (šurfas pataikė į 30 cm skersmens, iki 30 cm gylio įžemyje iškastą duobutę). Neįtvirtinta gyvenvietė datuojama I tūkst. viduriu ir sietina su Papiškės pilkapynu. Jos paviršiuje velėnoje rastas geležinis lazdelinis 9,2 cm ilgio smeigtukas trikampė 2x1,6 cm dydžio galvute, 3 mm storio koteliu; varinės skardos plokščias, keturkampis, 5,8x1,4 cm dydžio, 4 mm storio apkalas su 2 grioveliais šone ir 2 skylutėmis; XX a. dirbinių. Gyvenvietės pakraščiuose kastuose šurfluose aptikta lipdytos keramikos šukių.

Janionių bronzos amžiaus gyvenvietė (Ignalinos r., Naujojo Daugėlišio sen.) yra Dysnos dešiniajame krante, aukštesnėje vietoje tarp Dysnos upės ir labiau į V nuo jos esančių raistų, į PR nuo Janionių pilkapyno. Šurfe 28 cm storio miškožemyje rasta senajam bronzos amžiui būdingų radinių: lipdytos keramikos šukių, 4 titnago nuoskalos ir 2 perdege kauliukai. Šukės priklausė trims indams. Puodui 1 priskiriama 31 šukė – 2 pakraštėlių, 1 dugnelio ir 27 sienelių fragmentai. Molio masėje yra smulkių ir negausių mineralinių priemaišų. Pakraštėliai priplota briauna, lygiu vidiniu ir išoriniu paviršiumi, nežymiai profiliuoti. Jų dydis – 21x22x8 mm ir 18x21x8 mm. Dugnelis – nedideliu priedugniu su gnaibymo pėdsakais. Išorės ir dugno paviršiai lygūs, vidinis paviršius erodavęs, dydis – 20x21x15 mm. Sielės – nežymiai brūkšniuotais vidiniu ir išoriniu paviršiumi. Brūkšniavimas atsiradęs lyginant paviršius įvairiomis kryptimis, tačiau dominuoja horizontalūs brūkšniai. Sielių storis – 7–8 mm. Didžiausios šukės matmenys – 36x45x7 mm. Puodas buvo susiaurintu kaklu, angos skersmuo ir aukštis nenustatomi. Puodui 2 priskiriama 13 šukių – 2 pakraštėlių ir 11 sienelių fragmentų. Molio masėje yra smulkių ir negausių mineralinių priemaišų. Pakraštėliai – stačiakampė briauna, nežymiai užlenkti į vidinę pusę. Išorinis paviršius lygus, vidinėje pusėje yra retų brūkšnių. Brūkšniai platūs, vertikalūs ir horizontalūs. Matmenys: 36x27x6 mm ir 20x18x5 mm. Sielių storis – 5–6 mm, išoriniai paviršiai lygūs, vidinė pusė tamsesnė, lygi arba brūkšniuoti analogiškai pakraštėliams. Didžiausios šukės matmenys – 31x23x6 mm. Tai buvo nedidelis plonasis puodelis C formos pakraštėliu. Angos skersmuo ir aukštis nenustatomi. Puodui 3 priskiriami pakraštėlio ir sielės fragmentai, neti-

kę pirmiesiems dviem puodams. Molio masėje yra smulkių ir negausių mineralinių priemaišų. Pakraštėlis tiesus, užapvalinta briauna. Abu paviršiai lygūs, kiek erodavę, dydis: 15x19x7 mm. Sielėlės abu paviršiai lygūs, matmenys – 19x17x6 mm. Gretimai kastuose šurfluose radinių neaptikta. Tai rodytų, kad teritorija su kultūriniu sluoksniu nėra didelė.

Janionių akmens amžiaus (neolito) gyvenvietė (Ignalinos r., Naujojo Daugėliščio sen.) yra Dysnos kairiajame krante. Ji apima Š–P kryptimi pailgą 135x50 m dydžio trikampį aukštumos kyšulį, įsiterpusį į pelkėtą Dysnos slėnį ir jo supamą iš V, P ir R. Kyšulys nuo pelkės pakilęs per 1,5–3 m, apaugęs apie 30 metų senumo beržais ir pušėlėmis. Šurfe aptiktas iki 20 cm storio smėlio sluoksnis, kuriame rastas pilko titnago 1,6x1,1x0,3 cm dydžio skeltės fragmentas.

Meliatilčio piliakalnis (Ignalinos r., Naujojo Daugėliščio sen.) (N55°23'45.0"; E26°23'54.6") yra Dysnos dešiniajame krante, aukštumos kyšulyje. Aikštelė keturkampė, pailga beveik V–R kryptimi (su nežymiu nukrypiu ŠV–PR kryptimi), 62 m ilgio, 42 m pločio. R jos gale supiltas 50 m ilgio, 20 m pločio ties pagrindu, 0,6 m aukščio pylimas, už kurio iškastas 15 m pločio, 0,6 m gylio griovys. Pylimas ir griovys – puslankio formos. Šlaitai į Dysną ir jos krante esančias pelkes statūs, 1–4 m aukščio. Piliakalnis apardytas arimų metu (nuskleistas pylimas, užartas griovys), prieš 25 m. apsodintas pušimis. Jo P šlaitą plauna Dysna. Išgraužoje matyti iki 1,5 m storio kultūrinis sluoksnis su degusiais akmenimis, lipdyta grublėta keramika. Piliakalnį galima datuoti I tūkst.

Vietos, turinčios archeologijos vertybių požymių. Švenčionių r. jų užfiksuota net 11, Ignalinos – 4. *Naujadvario senkapis* (Pabradės sen.) yra į P nuo Pabradės–Švenčionių

plento esančioje, iki 5 m aukščio mišku apaugusioje, apie 40x20 m dydžio kalvelėje (N54°58'47.8"; E25°49'30.8"), kurios R ir Š puses XX a. 8 dešimtmetyje nuardė karjeras, esą kasant čia buvo randama žmonių kaulų.

Vaičkūnų kaimo kapinės I (Sarių sen.) esančios 30x30 m dydžio plote, pušimis apaugusios kalvos šlaite. Jos turėtų būti gana ankstyvos, XVIII–XIX a. pradžios, nes paviršiuje jokių kapų žymių nėra.

Antasarės XVI–XVIII a. ar dar senesnių laikų senkapis (Sarių sen.) yra šalia dabartinių kaimo kapinių, kur „senose kapinėse prie kaimo, žinomose Senovinių kapų vardu, griūnant žemei randama žmonių kaulų. Čia 3 metai atgal [1890 m. – aut.] vienas valstietis, kasdamas smėlį, rado 2 sidabrinus žiedus, kurie vėliau buvo vėl užkasti kapinėse“ (Покровский Ф. В. *Археологическая карта Виленской губернии*, Труды Виленского отделения Московского предварительного комитета по устройству в Вильне археологического съезда. Вильна. 1893, с. 55).

Laukių greičiausiai XVII–XVIII a. senkapis (Sarių sen.) (N55°03'04.3"; E26°00'50.7") yra kaimo ŠR krašte, į R nuo keliuko į jau išnykusią Laukianką. Jis įrengtas atskiroje dirvonuojančioje, pailgoje Š–P kryptimi, 40x15 m dydžio, iki 2 m aukščio kalvelėje. Joje apie 1993 m. kasant smėlį rasta žmogaus kaukolė.

Račkiskės (Račkovščyznos, Juzefinos) XVIII–XIX a. *vidurio dvarvietė* (Cirkliškio sen.) yra lapuočiais medžiais apsodintoje kalvoje su dar išlikusios iš PR ateinančios alėjos medžiais, tačiau jau be pastatų liekanų. XX a. pirmojoje pusėje čia dar stovėjo pirtis, tvartas ir daržinė. Iki 1863 m. dvaras priklausė Čechovičiui, kuris dalyvavo sukilime ir buvo ištremtas į Sibirą. 1865 m. nurodomas čia buvęs šlėktos palivarkas: 4 namai, 21 gyven-

tojas ir katalikų koplyčia (dabartinėse kapi-
nėse). Alėjos gale matyti buvusio rūsio duo-
bė. Šurfuose rasta tik raudonos masės rudai
glazūruotų puodų šukių, gyvulių kaulų, plyt-
galių, datuojamų XIX a. pabaiga–XX a. pradžia.
Viename šurfe (N55°05'18.1"; E26°01'03.6"),
aukštesnėje dvarvietės dalyje, 5–15 cm gylyje,
aptiktas 2–3 sluoksnių iš nesurištų akmenų su-
krautas pamatas, šalia kurio buvo kalkių skie-
dinio ir molio tinko fragmentų.

Mėžionių Bernų kapai (Cirklišio sen.) –
tai 4–6 m aukščio, V–R kryptimi pailga,
60x20 m dydžio eglėmis apaugusi kalva
(N55°05'46.2"; E26°01'57.6").

Mėžionių Bobkapias (Cirklišio sen.) va-
dinama 2–4 m aukščio, Š–P kryptimi pailga,
100x40 m dydžio, plokščiu viršumi, pušimis
apaugusi kalva (N55°06'01.9"; E26°03'05.7").

Rėviškės kaimo kapinės (Cirklišio sen.)
(N55°07'10.2"; E26°04'43.3") yra 2 m aukš-
čio, 25 m skersmens apvalioje, aplink apar-
toje kalvelėje, apaugusioje lapuočiais ir
pavieniais spygliuočiais medžiais bei krūmais.
Paviršiuje jokių kapų žymių nėra.

Ragaučinos senkapis (Švenčionių sen.)
yra į V nuo kaimo esančioje didelėje dirba-
moje kalvoje, tiksliau nelokaluotoje vieto-
je, kurios imant žvyrą buvo iškasama žmonių
kaulų, kurie 1958 m. mėtėsi paviršiuje.

Daukšių Papilių kalnas (Švenčionių sen.)
(N55°11'32.4"; E26°08'31.1") yra 0,3 km į
Š nuo kaimo, upelio dešiniajame krante. Tai
apie 4–6 m aukščio ŠV–PR kryptimi pailgas
ožnugaris, kurio PR dalis apaugusi pušimis.
Ožnugario viršuje yra apie 100x30 m dydžio ne-
lygiu viršumi plokštuma, kurios PR pusė iškasi-
nėta bulviarūšiais. Kalva be kultūrinio sluoksnio
(smėlis), piliakalnio neprimena. Gal tai neatpa-
žįstamai sunaikinto piliakalnio vieta?

Didžiasalio senkapis (Švenčionių sen.)
yra 0,35 km į R nuo plento Švenčionys–Igna-

lina, Miškinio ežero V krante. Tai apie 40 m
skersmens iki 3 m aukščio pušimis apaugusi
kalvelė, kurią anksčiau ariant buvo randama
žmonių kaulų.

Rizgūnų Pilale vadinama kalva (Ignalinos r.,
Ceikinių sen.) (N55°18'04.7"; E26°17'09.0")
yra 0,4 km į PV nuo kaimo, miško pakrašty-
je. Tai iki 10 m aukščio (Š pusėje net 12 m
aukščio) eglėmis apaugusi kalva, kuri PR pu-
sėje pereina į aukštumą. Kalvos viršus nely-
gus, apie 30 m skersmens. Kalva piliakalnio
neprimena, o Pilalių pavadinimas Aukštaiti-
jai nėra būdingas.

Dainiūnų kaime (Ignalinos r., Naujojo
Daugėlišio sen.), 0,15 km į V nuo Savicko
sodybos, 2002 m. P. Rastenio sūnus Linas rado
akmeninį kirvuką su skylė kotui (N55°19'09.3";
E26°18'53.8"). Kirvukas juodo akmens, siau-
rėjančia nuskelta pentimi, 9,6 cm ilgio, 4,5 cm
pločio, 4,3 cm storio, su 1,6–1,9 cm sker-
smens skylė kotui. Tai bus atsitiktinis radi-
nys, nes radimvietėje nėra jokių žmonių
gyvenimo pėdsakų.

Medešių kalva, vadinama Piliakalniu
(Ignalinos r., Dūkšto sen.), yra 0,3 km į ŠV
nuo kaimo, 0,1 km į V nuo kelio Medešiai–
Čižiūnai. Tai pušimis apaugusi Š–P kryptimi
pailgu, maždaug 40x20 m dydžio nelygiu vir-
šumi (labiau nuolaidėja į V) kalva, kertama
Š–P kryptimi einančios elektros linijos, be pi-
liakalnio požymių, anksčiau buvusi ariama.
Gal tai irgi visiškai sunaikintas piliakalnis?

Medešių senkapis, vadinamas Milžinkapiu
(Ignalinos r., Dūkšto sen.), yra kaimo Š
dalyje, į V nuo kaimo kapinių. Tai labiau V–
R kryptimi pailga apie 100x50 m dydžio smė-
linga nelygiu paviršiumi kalvelė, apaugusi
pušimis. Kas čia buvo randama – neaišku.

**Literatūroje minimos nerastos ar ne-
buvusios archeologijos vertybės.** *Skirlėnuo-
se* (Švenčionių r., Pabradės sen.) P. Tarasenka

mini pilkapyną („miške yra daug VIII–IX šimtų. Vilniaus kultūros pilkapių (auto-rius)“ (Tarasenko P. *Lietuvos archeologijos medžiaga*. Kaunas, 1928, p. 234), kurio vietos gyventojai nežino. Greičiausiai tai gretimame Žvirgždžiūnų k. miške esantis žinomas pilkapynas.

Gužų kaime (Švenčionių r., Pabradės sen.) važiuojant nuo Katelninkų, už fermų dešinėje buvęs senkapis ar pilkapiai, tačiau dabar čia jų jokių žymių nėra.

Daukšiuose (Švenčionių r., Švenčionių sen.) XIX a. pabaigoje nurodoma, kad „1 varstas (1,06 km) nuo kaimo, laukuose, atsi-radusiuose po miško kirtimo, pilkapiai užima apie 2 dešimtinių (2,2 ha) plotą. Ruošiant lau-ką čia tarsi rasdavo daug kirvių, skydų. Lai-koma, kad tai švedų laikais supilti pilkapiai (vietos mokytojo pranešimas)“ (Покровский Ф. В. *Археологическая карта Виленской губернии*, Труды Виленского отделения Московского предварительного комитета по устройству в Вильне археологического съезда. Вильна. 1893, с. 55). Šiandien pil-kapių Daukšių kaimo apylinkėse nėra, juos bu-vus nežino ir senesni kaimo gyventojai. Greičiausiai iškirtus mišką pilkapių sampilai buvo greitai išskleisti ir jų vieta veikiai pamirš-ta. Kaimo apylinkėse patogiausia vieta pilka-pynui yra į R–ŠR nuo kaimo esantys smėlingi ir žvyringi, dabar jau palengva apaugantys pa-skirais krūmeliais dirvonai – buvę laukai.

T. Šidiškis nurodo, kad Bajoruose (Švenčionių r., Švenčionių sen.) yra „piliakalnis, ak-menuotas kalnas“ (Šidiškis T. *Šiaurės rytų Lietuvos sakraliniai mitologiniai objektai (Švenčionių raj.)*, Mūsų kraštas. 1995. T. 1(6), p. 140). Tai gretimame Rusališkės kaime esan-tis žinomas piliakalnis.

1987 m. V. Musteikis pranešė, kad į ŠV nuo Daukšių k. (Švenčionių r., Švenčio-

nių sen.), kelio Papiškės–Juodynas ŠR pusė-je, ariamoje dirvoje, vadinamoje Požnugare, apie 1 m gylyje buvo randama anglių. 1987 m. MMT ekspedicija nustatė, kad Ožnugare va-dinamas tarp Papiškės ir Bajorų esantis šla-pias raistas, o apie anglis niekas nežino. Čia bus supainioti du dalykai: raisto pavadinimas ir žvalgymo metu rastos Papiškės neįtvirtin-tos gyvenvietės vietoje aptiktos anglys ar juo-das kultūrinis sluoksnis.

Zablaiškės k. (Ignalinos r., Ignali-nos sen.) P. Tarasenko, remdamasis F. Pokrov-skiu, nurodo senkapį (Tarasenko P. *Lietuvos archeologijos medžiaga*. Kaunas, 1928, p. 264). F. Pokrovskis šį senkapį nurodo Ly-dos apskrities Zabolotės valsčiuje (dabartinėje Baltarusijoje) (Покровский Ф. В. *Археоло-гическая карта Виленской губернии*, Труды Виленского отделения Московского предварительного комитета по устройству в Вильне археологического съезда. Вильна. 1893, с. 109). Zablaiškės kaime nėra net kaimo kapinių.

Sakralinės-mitologinės vertybės. *Matu-sonių akmuo su Velnio pėda* (lopu) (Švenčio-nių r., Sarių sen.) buvo apie 500 m į Š nuo kaimo, pamiškėje. Akmuo sunaikintas (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 201).

XIX–XX a. kaimo kapinės Švenčionių r. žvalgytos Vaickūnų kaime (kapinės II), Rač-kiškės kaime (jose yra 1776 m. statytos me-dinės bažnyčios pamatai (patį bažnyčia 1976 m. pervežta į Liaudies buities muziejų Rumšiškėse), Miežionių, Daukšių, Bajorų kai-muose; Ignalinos rajone – Dainių, Mažulo-nių, Rizgūnų, Mikalavo, Ožionių, Gervelės, Medeišių, Čižiūnų kaimuose.

XIX–XX a. objektai. Tai Naujadvario XIX–XX a. pradžios dvarelio vieta bei Vaic-kūnų XIX–XX a. vidurio kaimavietė (abu Švenčionių r.).

Išskirtinės nearcheologinės vietovės.

Mėžionių akmuo, vadinamas Pircimi (Švenčionių r., Cirkliščio sen.) (N55°06'14.8"; E26°01'36.1"), yra apie 1 km į V nuo kaimo, miške, Š kalvos šlaite. Akmens dydis – 3,7x3,6 m, aukštis virš žemės – 1,2 m. Akmuo sutrūkinėjęs, netaisyklingos keturkampės formos. Jo R ir Š šonuose iškalta nedidelės duobutės, greičiausiai ruošiantis jį skaldyti. Akmens viršuje yra apie 30 cm skersmens, iki 10 cm gylio įdubimas, į kurį dabartiniai turistai deda aliuminius centus. Prancūzų keliu vadinama, dabar jau kaimo žvyrkeliu paversta kelio Miežionys–Senadvaris atkarpa. Žmonių pasakojimais, šiuo keliu traukėsi prancūzų kareiviai. Ignalinos rajone žvalgyta Kazimieravo kalva, vadinama Muno kalnu, bei Eglinių Gališkalniu vadinama kalva.

Tarp žvalgytų nearcheologinių objektų išsiskiria Pabradės miške aptiktas supiltas pailgas, 13,5x11 m dydžio, 1,7 m aukščio sampilas, apjuostas 2 m pločio, 0,5 m gylio grioveliu ir už jo supiltu pylimėliu. Tai greičiausiai XX a. kareivių treniruočių metu sukastas objektas, nes šiuose miškuose pilna to laiko apkasų.

2003 m. archeologinių žvalgymų metu dujotiekio trasos vietoje ar jos aplinkoje aptikta per 20 nežinomų ar mažai žinomų įvairaus išlikimo laipsnio archeologijos objektų, iš jų Balevičių akmens amžiaus gyvenvietė,

Papiškių neįtvirtintą geležies amžiaus gyvenvietę, Rusališkės ir Meliatilčio piliakalnių siūloma įrašyti į archeologijos paminklų sąrašus, kituose – atlikti žvalgomuosius archeologinius tyrimus.

Dujotiekio trasos Pabradė–Visaginas žvalgymai parodė, kad vykdant didesnių apimčių žemės judinimo darbus visuomet egzistuoja didelė tikimybė sunaikinti dar nežinomas archeologijos vertybes.

SURVEYS OF THE GAS-PIPE LINE IN PABRADĖ–VISAGINAS

In 2003 KPIP surveyed 96 km of the projected gas-pipe line in Pabradė–Visaginas in Švenčioniai and Ignalina districts. In the territory of 41 populated localities, 64 objects were surveyed. Newly-found archaeological sites were the Balevičiai settlement dated to the Stone Age (Mesolithic) (flint flakes were found), the Papiškės unfortified settlement dated to the 1st millennium (an iron crook-like pin, a copper mounting, handmade pottery were found); the Janioniai settlements dated to the Stone Age (flint flake was found) and to the Bronze Age (handmade pottery, flint flakes, burnt bones were found), the Meliatiltis hillfort dated to the 1st millennium (rusticated pottery was found). The surveys in the gas-pipe line evidenced that during large-scope land cultivation archaeological values which have not been yet discovered might be destroyed.

ŽVALGYMAI VILNIUJE, PASTATO LATVIŲ G. 64 (ŽVĖRYNO MALŪNO) APLINKOJE

Linas GIRLEVIČIUS

2003 m. rugsėjo–lapkričio mėnesį KPC atliko archeologinius žvalgymus pastato Latvių g. 64 (Žvėryno malūno (S63) aplin-

koje, Vilniuje. Žvalgymai atlikti apie 3500 m² plote.

Pagal istorinius duomenis XVI ar XVII a.